

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ο αναστοχασμός, ως διαδικασία η οποία συντελεί και ενισχύει την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, άνθισε κυρίως τον 20 αιώνα, πιο συγκεκριμένα το 1930 μέσα από τα συγγράμματα του Dewey, ο οποίος θεωρεί ότι ο αναστοχασμός είναι μια κατάσταση αμφιβολίας, δισταγμού, αμηχανίας, ή μερικές φορές ψυχικής δυσκολίας, στην οποία κυριαρχεί η σκέψη. Αυτή η αβεβαιότητα οδηγεί το άτομο στο να αναζητήσει τους τρόπους εκείνους που θα τον απαλλάξουν από αυτή την αμφιβολία. Ο Dewey (1933) αναγνώρισε ότι ο αναστοχασμός – προβληματισμός του ανθρώπου σχετικά με τις εμπειρίες του, οδηγεί στη μάθηση. Οι άνθρωποι δηλαδή μαθαίνουν από τις εμπειρίες αυτές, καθώς αναλογίζονται, διερευνούν, επανεξετάζουν και θέτουν ερωτήματα γι' αυτές.

Οι εκπαιδευτικοί που αναστοχάζονται χρειάζεται να ελέγχουν, να παρατηρούν, να συγκεντρώνουν δεδομένα τόσο για αυτούς τους ίδιους όσο και για τις προθέσεις και τα συναισθήματα των μαθητών τους. Πιο συγκεκριμένα να γνωρίζουν τι συμβαίνει στη τάξη τους και να μπορούν να περιγράψουν καταστάσεις, διαδικασίες που συμβαίνουν κατά τη διδασκαλία τους, τα αίτια και τις συνέπειες τους με αντικειμενικότητα. Αυτά τα στοιχεία καλούνται οι εκπαιδευτικοί να τα ερμηνεύουν, να τα αναλύουν κριτικά, να τα αξιολογούν στο βαθμό που δύναται, να ασκούν κριτική ως προς τις συνέπειές τους και να λαμβάνουν αποφάσεις. Εν τέλει, αυτή η διαδικασία μπορεί να οδηγήσει τους εκπαιδευτικούς στην επανεξέταση των τακτικών που εφαρμόζουν στη σχολική τάξη και στη συνέχεια στην οργάνωση της διδασκαλίας και στην πρόβλεψη γεγονότων πριν συμβούν. Ουσιαστικά, πρόκειται για μία κυκλική ή σπειροειδή διαδικασία η οποία αποτελείται από τον αναστοχασμό, την οργάνωση, την πρόβλεψη, τη δράση, τη συλλογή, την ανάλυση και την αξιολόγηση των δεδομένων (Pollard et al., 2005).

Οι τρεις βασικές διαστάσεις ποιότητας της διδασκαλίας είναι η διαχείριση της τάξης, η υποστήριξη των μαθητών και η γνωστική ενεργοποίηση. (Από τα τρία παραπάνω αυτό που είναι δύσκολο να «μετρηθεί» είναι η γνωστική ενεργοποίηση των μαθητών) (Praetorius, 2018).

Μπορούμε να δημιουργήσουμε διάφορα Πρωτόκολλα αναστοχασμού της διδασκαλίας με τα οποία καλούμε τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές να αναστοχαστούν πάνω στην πράξη τους.

Dewey, J. (1933). *How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process*. Boston, MA: D.C. Heath & Co Publishers.

Praetorius, AK., Klieme, E., Herbert, B. & Pinger, P. (20018). Generic dimensions of teaching quality: the German framework of Three Basic Dimensions, *ZDM Mathematics Education*, Online early article, <https://link.springer.com/article/10.1007/s11858-018-0918-4>

Pollard, A., Collins, J., Maddock, M., Simco, N., Swaffield, S., Warin, J., & Warwick, P. (2005). *Reflective teaching: evidence-informed professional practice* (2nd ed.). London: Continuum.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Με βάση τα αναστοχαστικά ερωτήματα των Korthagen & Kessels, 1999:14 :

Φάση 1 (του παρόντος κύκλου):

1. Τι θέλω να πετύχω;

.....

2. Σε τι θέλω να δώσω ιδιαίτερη προσοχή;

.....

3. Τι θέλω να δοκιμάσω;

.....

4. Ποια είναι τα συγκεκριμένα γεγονότα;

.....

Φάση 2 (κοιτώντας πίσω):

5. Τι ήθελα;

.....

6. Τι έκανα;

.....

7. Τι σκέφτηκα;

.....

8. Πώς αισθάνθηκα;

.....

9. Τι νομίζω ότι οι μαθητές μου ήθελαν, έκαναν, σκέφτηκαν, αισθάνθηκαν;

.....

Φάση 3 (γνώση απαραίτητων πτυχών):

10. Ποια είναι η σχέση μεταξύ των απαντήσεων στις προηγούμενες ερωτήσεις;

.....

11. Ποια είναι η επιρροή του πλαισίου/σχολείου στο σύνολό της;

.....

12. Τι σημαίνει αυτό για μένα;

.....

13. Ποιο είναι το πρόβλημα (ή η θετική ανακάλυψη);

.....

Φάση 4 (δημιουργώντας εναλλακτικές λύσεις):

14. Τι εναλλακτικές βλέπω; (λύσεις ή τρόπους για να κάνω χρήση της ανακάλυψής μου);

.....

15. Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του καθενός;

.....

16. Τι μπορώ να αποφασίσω να κάνω την επόμενη φορά;

.....

Προσαρμογή από:

Korthagen, F. (1999). Linking reflection and technical competence: The logbook as an instrument in teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 22(2/3), 191–207.

1. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1. Υλοποιήθηκε η διδασκαλία σύμφωνα με το σχεδιασμό και τους στόχους της;

.....
.....
.....
.....
.....

2. Προκάλεσε το ενδιαφέρον των μαθητών;

.....
.....
.....
.....
.....

3. Συμμετείχαν οι μαθητές ενεργητικά στη διδακτική διαδικασία (τόσο ατομικά, όσο και συλλογικά);

.....
.....
.....
.....
.....

4. Ποιες δυσκολίες παρουσιάστηκαν;

.....
.....
.....
.....
.....

5. Αν σχεδιάζατε πάλι τη διδασκαλία θα την αλλάζατε όλη ή επί μέρους στοιχεία της και ποια; Αιτιολογείστε και γράψτε αναλυτικά.

.....
.....
.....
.....
.....

6. Σε τι σας ωφέλησε ως εκπαιδευτικό ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και ο αναστοχασμός στη διδασκαλία;

.....
.....
.....
.....
.....

2. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1. Επιτεύχθηκαν οι προ-καθορισμένοι στόχοι; Από πού/τι το καταλαβαίνετε;

.....
.....
.....
.....

2. Ήταν οι στόχοι κατάλληλοι για τους μαθητές; (Για όλους τους μαθητές;)

.....
.....
.....

3. Τι αποδείξεις επιτυχίας/αποτελεσματικότητας έχετε;

.....
.....
.....

4. Πώς καταγράψατε τις παρατηρήσεις σας;

.....
.....
.....

5. Οι παρατηρήσεις σας, σας βοηθούν για μελλοντικούς σχεδιασμούς;

.....
.....
.....

6. Ήταν το μαθησιακό περιβάλλον "θετικός αγωγός" στην προώθηση της μάθησης;

.....
.....
.....

7. Λειτουργήσε η ομάδα (η δυναμική της ομάδας) καλά;

.....
.....
.....

8. Ήταν η υποστήριξή σας (σε συγκεκριμένους μαθητές ή ομάδες) κατάλληλη και επαρκής;

.....
.....
.....

9. Ενθαρρύνετε τους μαθητές σας; Αν ναι με ποιους τρόπους;

.....
.....
.....
.....

10. Υπήρχε αναντιστοιχία μεταξύ των γλωσσικών/εννοιολογικών απαιτήσεων του έργου και των δυνατοτήτων/επίπεδο ανάπτυξης των μαθητών;

.....
.....
.....
.....

11. Με ποιον τρόπο υποστηρίζατε αυτούς τους μαθητές;

.....
.....
.....
.....

12. Υπήρξαν μαθητές που απέτυχαν σε αυτή τη δραστηριότητα/έργο; Πώς; Γιατί;

.....
.....
.....
.....

13. Τι είδους προσαρμογές απαιτούνται σε μελλοντικές δραστηριότητες;

.....
.....
.....
.....

14. Είχατε τη δυνατότητα (μπορέσατε) να καταγράψετε μικρές "προσαυξήσεις" στη διαδικασία μάθησης των παιδιών?

.....
.....
.....
.....

15. Πως θα μεταφέρετε αυτές τις πληροφορίες στο παιδί; Στους γονείς; Στους συναδέλφους;

.....
.....
.....
.....

Προσαρμογή από ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ (σελ. 86) Ανακτήθηκε από: <http://prosvasimo.iep.edu.gr/docs/pdf>

3. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

		Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πάντα
1.	Ο σχεδιασμός μου επιτρέπει την ανάπτυξη της μάθησης;					
2.	Ο σχεδιασμός μου εξυπηρετεί τα διαφορετικά στάδια ανάπτυξης και τις δυνατότητες των μαθητών;					
3.	Εφαρμόζω ποικιλία δραστηριοτήτων στην τάξη;					
4.	Δημιουργείται ένα μαθησιακό περιβάλλον που ευνοεί την εκμάθηση και προσελκύει το ενδιαφέρον των μαθητών;					
5.	Επιβραβεύω τους μαθητές για τα επιτεύγματα και τη δουλειά που έκαναν;					
6.	Κάνω σωστή διαχείριση συμπεριφοράς μαθητών;					
7.	Δημιουργώ θετική σχέση με τους μαθητές;					
8.	Ενθαρρύνω τη δημιουργική αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών;					
9.	Κάνω αποτελεσματική οργάνωση του περιβάλλοντος για μάθηση;					
10.	Αναγνωρίζω την προηγούμενη γνώση και τις δεξιότητες των μαθητών;					
11.	Κάνω χρήση των εμπειριών των μαθητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος, για να ενθαρρύνω την ανακάλυψη της γνώσης;					
12.	Κάνω σωστή διαχείριση του χρόνου;					
13.	Προσαρμόζω τη ροή του μαθήματος και την ταχύτητα σύμφωνα με την πρόοδο των μαθητών;					
14.	Χρησιμοποιώ μεθόδους διαμορφωτικής αξιολόγησης;					
15.	Πετυχαίνω ξεκάθαρη δομή του μαθήματος και κτίσιμο γεφυρών και ένωσης νοημάτων μέσω ασκήσεων/δράσεων;					
16.	Ενθαρρύνω τους μαθητές να λαμβάνουν μέρος στη συζήτηση μέσω της υποβολής ερωτήσεων;					
17.	Οι ασκήσεις είναι επικεντρωμένες στις δυνατότητες κάθε μαθητή ξεχωριστά;					
18.	Ενσωματώνω την τεχνολογία όπου χρειάζεται;					
19.	Κάνω χρήση διαφορετικών εργαλείων/πηγών, για να ανταποκρίνεται το μάθημα σε όλες τις ανάγκες και προτιμήσεις;					

20.	Ενθαρρύνω τους μαθητές να αναπτύξουν την αίσθηση της ταυτότητας (με έκφραση, ανεξαρτησία σκέψης, ευελιξία, κλπ.)					
21.	Υποστηρίζω τους μαθητές να αναπτύξουν τις σχέσεις τους με τους γύρω τους (ενισχύουν σχέσεις, συνεργασία, κλπ.)					
22.	Υποστηρίζω τους μαθητές να αναπτύξουν θετική αυτοεικόνα (αντιλαμβάνομαι προσδοκίες, ενισχύω την αυτοπεποίθηση, φιλοδοξία, κλπ.)					
23.	Υποστηρίζω τους μαθητές να γίνουν πιο αποτελεσματικοί στην επικοινωνία τους (δημιουργική έκφραση, γράμματα, αριθμοί, χρήση γλώσσας, κλπ.)					
24.	Ενθαρρύνω τους μαθητές να υιοθετήσουν θετική προσέγγιση προς την μάθηση και τη γνώση, με το να αναπτυχθεί η αυτοπεποίθησή τους (υπάρχει ενθουσιασμός και κίνητρο, περιέργεια, επιμονή, φαντασία, συγκέντρωση, αποδοχή κριτικής, κλπ.)					
25.	Υποστηρίζω τους μαθητές στην ανάπτυξη γνωστικών δεξιοτήτων (επισήμανση, αναγνώριση, υπόθεση, πρόβλεψη, σύγκριση, ομαδοποίηση, κλπ.)					

26. Προτάσεις Βελτίωσης

.....

.....

.....

.....

.....

4. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

		Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
1.	Εξασφαλίστηκε η γνώση και η κατανόηση των μαθημάτων ή των τομέων που διδάσκονται;					
2.	Καθορίστηκαν υψηλές προσδοκίες για την πρόκληση και την εμπάθυνση της γνώσης και της κατανόησης από τους μαθητές;					
3.	Σχεδιάστηκε αποτελεσματικά η διδασκαλία;					
4.	Χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι διδασκαλίας και στρατηγικές οργάνωσης που ταιριάζουν με τα προγράμματα σπουδών, τους στόχους και τις ανάγκες όλων των μαθητών;					
5.	Αξιοποιήθηκαν τεχνικές διαχείρισης τάξης;					
6.	Αξιοποιήθηκε κατάλληλα ο χρόνος και τα υλικά του μαθήματος;					
7.	Οι τεχνικές αξιολόγησης των μαθητών αξιοποιήθηκαν διαμορφωτικά για τη βελτίωση της διδασκαλίας;					
8.	Οι εργασίες που προτείνονται για το σπίτι συμβάλουν στην ενίσχυση ή επέκταση όσων συζητήθηκαν στο μάθημα;					

5. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

		Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
1.	Ο «βηματισμός» του μαθήματος ήταν ο σωστός;					
2.	Οι στόχοι επιτεύχθηκαν;					
3.	Ποιες δραστηριότητες θεωρούμε ότι ήταν περισσότερο ωφέλιμες για τους μαθητές;					
4.	Ποιες δραστηριότητες και ποια σημεία θεωρούμε ότι δυσκόλεψαν τους μαθητές;;					
5.	Με ποιους τρόπους η μάθηση θα μπορούσε να είχε προαχθεί καλύτερα;					

Προσαρμοσμένα από «Six models of lesson observation: an international perspective, May 2018, No. 180022 Ανακτήθηκε από:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/708815/Six_models_of_lesson_observation.pdf

6. Ένα χρήσιμο εργαλείο αναστοχασμού της διδασκαλίας μπορούμε να βρούμε στην πλατφόρμα “e-me” . Πρόκειται για το : **Documentation Tool** / Εργαλείο Τεκμηρίωσης. Οι οδηγίες για τη χρήση του βρίσκονται στη σελ. 14 του [Ενδεικτικό Σενάριο Χρήσης της Εφαρμογής e-me content](#)

12. Documentation Tool / Εργαλείο Τεκμηρίωσης

Δημιουργήστε έναν οδηγό τεκμηρίωσης με εξαγωγή κειμένου.

Το «Εργαλείο Τεκμηρίωσης» έχει ως στόχο να διευκολύνει τη δημιουργία οδηγιών αξιολόγησης για δραστηριότητες που βασίζονται σε στόχους. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί ως οδηγός με φόρμες. Κατά την επεξεργασία, ο δημιουργός μπορεί να προσθέσει πολλαπλά βήματα στον οδηγό. Σε κάθε βήμα, ο δημιουργός μπορεί να καθορίσει ποιο περιεχόμενο θα αντιστοιχεί στο εκάστοτε βήμα. Το περιεχόμενο μπορεί να είναι απλό κείμενο, πεδία εισαγωγής, ορισμός στόχου και αξιολόγηση στόχου. Μετά τη δημοσίευση, ο τελικός χρήστης θα διατρέξει τα βήματα του οδηγού. Στο τελευταίο βήμα του οδηγού, ο χρήστης μπορεί να δημιουργήσει και να κατεβάσει ένα έγγραφο με όσα στοιχεία έχουν συμπληρωθεί. Το «Εργαλείο Τεκμηρίωσης» προσαρμόζεται πλήρως και λειτουργεί εξαιρετικά σε μικρότερες οθόνες καθώς και στην οθόνη του υπολογιστή σας.

Το έγγραφο που δημιουργείται μετά την εξαγωγή του περιεχομένου έχει την παρακάτω μορφή: Δείγμα Περιεχομένου <https://h5p.org/documentation-tool>

Document your Project

Start by submitting the title of your project:

Start date:

Your name:

Plan

What:

How:

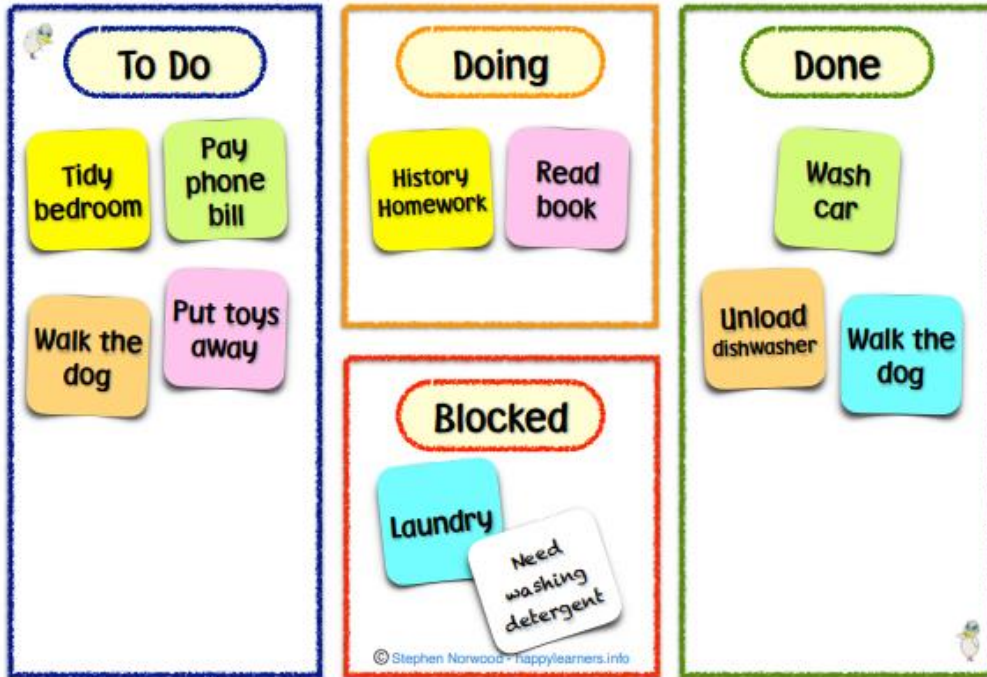
Why?

Project work

Evaluation

Goals assessment

Άλλα ψηφιακά εργαλεία αναστοχασμού προσφέρουν οι λίστες To Do, Doing, Done, Blocked. Τέτοια εργαλεία μας δίνουν διάφορες υπηρεσίες, όπως το <https://padlet.com/> Παραδείγματα

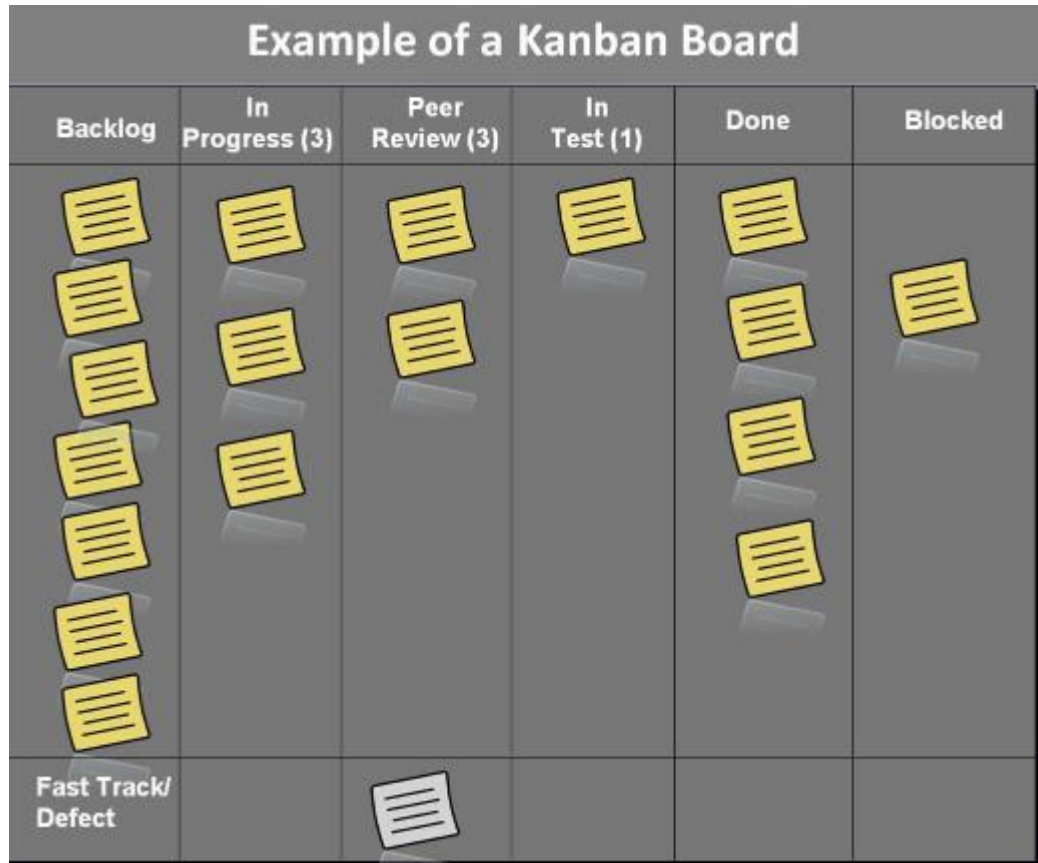

padlet
Gallery • 2 χρόνια

Εικονίδιο **What do we know about Giraffes**
KWL Chart

WHAT WE KNOW	WANT TO KNOW	WHAT WE LEARNED
They are from Africa	Where in Africa do they live?	Where in Africa do they live?
They are very tall	What do they eat?	Giraffes are the national animal of Tanzania.
	How do they sleep?	
		<p>What do they eat?</p> <p>Giraffes are herbivores, which means they eat only plants. Their long necks allow them to reach leaves, buds and branches high up in the trees.</p>

PNG

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΤΗ

1. Τι ήξερα για το σημερινό θέμα;

.....
.....
.....
.....

2. Τι έμαθα; Τι θυμάμαι;

.....
.....
.....
.....

3. Τι επιπλέον θα ήθελα να μάθω;

.....
.....
.....
.....

4. Τι με δυσκόλεψε;

.....
.....
.....
.....

5. Τι υποστήριξη χρειάζομαι;

.....
.....
.....
.....

6. Πώς αξιολογώ τη συμμετοχή μου στο μάθημα;

.....
.....
.....
.....

7. Πώς αξιολογώ τη συμμετοχή μου στην ομάδα;

.....
.....
.....
.....